

Kad rātskungus nomainīja domnieki. Pirmajai vēlētajai pilsētas domei 135

Jelgavas tiesības

Jelgava 18. gs. vidū (JVMK krājums).

Kad 1561. gadā uz Livonijas ordeņa zemju lauskām izveidojās Kurzemes un Zemgales hercogiste, Jelgava (*Mītava, Mitau, Moitaw, Mitowie, Mintauja, Mumaa*) bija tikai viena no hercoga rezidencēm, kurā galms laiku pa laikam uzturējās. 1564. gadā hercoga **Gotharda Ketlera** un viņa līgavas Mēklenburgas princeses **Annas** laulību līgumā Jelgavas pils tikusi minēta kā atraitnes tiesa.

Kad 1573. gadā hercogs izvēlējās Mītavu par savu galveno rezidenci, tai beidzot tika piešķirtas pilsētas tiesības un ar tām saistītie atribūti: ģerbonis (aļņa galva no Ketleru ģerboņa, kas simbolizēja hercogistes Zemgales daļu), zīmogs un pašvaldības orgāns – rāte jeb maģistrāts. Par tā locekļiem varēja kļūt tikai izredzētie pilsoņi no namnieku (birģeru) kārtas – tie, kam pilsētā piederēja nekustamais īpašums un kuri samaksāja pilsētas kasē *iepērkamo naudu*.

Jelgavai bija īpašs statuss, jo tā bija paša Kurzemes un Zemgales hercoga aizbildniecībā. 1606. gadā hercogs **Frīdrihs** izdeva Jelgavas policijas noteikumus (*Polizey Ordnung der Kurländischen Haupt und Residenze Stadt Mitau*) jeb pirmo pilsētas likumu – pirms tam Jelgavā dzīvoja pēc Rīgas pilsētas statūtiem. Šis likums detalizēti reglamentēja pilsētas pārvaldi un sadzīves detaļas un bija spēkā līdz pat 1870. gadam.

1615. gadā Frīdrihs pirmo reizi noteica stingras pilsētas robežas. Savukārt 1617. gada Valdības formula (*Formula regiminis*), ko varam nosaukt par pirmo satversmi Latvijas teritorijā, noteica Jelgavu par vienīgo hercogistes galvaspilsētu un ne retāk kā reizi 2 gados – par hercogistes muižniecības pilnvaroto kopsapulces jeb landtāga vietu. Jelgava

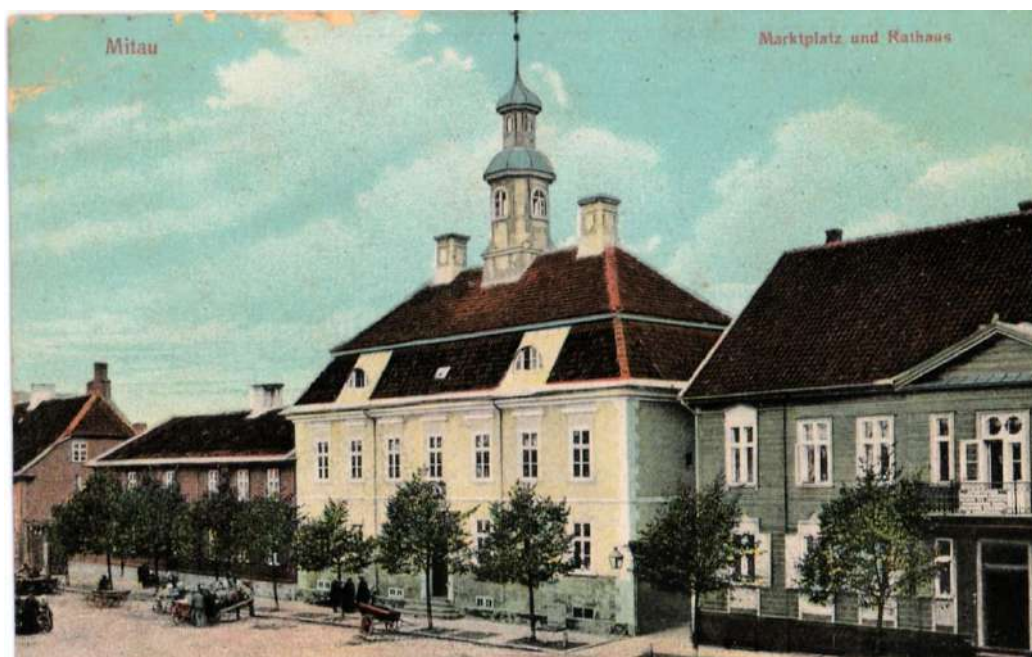
kļuva par pilsētu, kurā gandrīz 200 gadus sadūrās hercogistes elites – muižnieku, hercoga (kurš bija tikai *pirmais starp līdzīgiem*), garīdzniecības, tirgotāju, amatnieku un namnieku – intereses. Protams, šī elite sarunājās, lēma un sprieda tikai un vienīgi vācu valodā.

1795. gadā, Kurzemes hercogistei pievienojoties Krievijas impērijai, Kurzemes muižnieki un namnieki panāca, lai visas viņu senās tiesības un privilēģijas tiktu saglabātas. Arī rāte atšķirībā no Rīgas, kur jau ieviesa jaunu pilsētas pārvaldes sistēmu (to gan atcēla pēc Katrīnas II nāves). Jelgava vēl gandrīz gadsimtu saglabāja ierastu pašvaldības sistēmu. Pat vācu valoda iestādēs palika par darba un sarakstes valodu.

1870. g. Krievijas impērijā tika ieviests jaunais pilsētu likums (*Городовое положение*). Baltijas gubernās pēc asiem protestiem to ieviesa tikai 1877. gadā. Ar šo nolikumu pilsētu valdes veidoja pilsētnieku ievēlētās domes. Taču Baltijā joprojām darbojās arī rātes. Tiesa gan, to funkcijas bija sarukušas: policija, sabiedriskās tieslietas (testamenti u.c.) un notāru nozīmēšana un apstiprināšana.

Visbeidzot 1889. gada tiesu reforma Baltijā atņēma rātēm arī šīs pēdējās funkcijas. Tikai no šī laika varam runāt par pirmo ievēlēto vienvaldīgo Jelgavas domi mūsdienā izpratnē.

Jelgavas magistrāts

Jelgavas rātsnams Tirgus laukumā 20. gs. sākumā (JVMM krājums).

Jau 1573. gadā Jelgavai bijusi sava namnieku jeb birģeru grāmata, kurā ierakstīja pilsoņus, kuri nomaksāja īpašu nodevu un līdz ar to ieguva namnieku tiesības. Sākumā to bija 90, bet 1586. gadā – jau 197. Pirmais zināmais Jelgavas pilsētas galva (1580) bijis birģermeistars **Jākobs Lovde**.

Rātē bija divpadsmit locekļi – birģermeistars, fogts (tiesas soģis) un desmit rātskungi, kurus iecēla pats hercogs. Rātskungi bija uz mūžu, bet fogti – uz trim gadiem. Savukārt rātes locekļi, sadalot amatus, veidoja pilsētas valdi.

Hercogistes laikā rātei gandrīz nebija nekādu līdzekļu, jo visi pilsētā iekasētie nodokļi (par namnieku tiesību piešķiršanu, uzņēmējdarbību un tirdzniecību, pilsētas zemes izmantošanu) nonāca valsts kasē. Hercoga kā pilsētas *aizbildņa* īpašais statuss nozīmēja arī specifiskas attiecības ar pilsētas valdi. 17. gs. beigās rātskungiem pat nebija sava nama, kur noturēt sapulces, tā vietā nācās īrēt dažādas dzīvojamās mājas. Hercogs **Frīdrihs Kazimirs** 1686. g. 19. jūlijā pēc ilgām pārrunām beidzot pārdeva rātei namu ar zemi par 1100 dālderiem. Šajā divstāvu namā, kas tika pārbūvēts no 1739. līdz 1743. gadam, rātei notika sēdes vēl divus gadsimtus. Nama otrajā stāvā atradās ķemereja jeb pilsētas kase un magistrāta sēžu zāle, pagrabā – pilsētas cietums un vīna pagrabs.

Cilnis ar Jelgavas pilsētas ģerboni virs rātsnama ieejas. 20. gs. 40. gadu sākuma foto. Uzraksts latīņu valodā "Hanc Urbis CVriaM gratia DIVina fo Veat IVstItia eXornet" (Lai Dieva labvēlība sniedz taisnību šai pilsētas valdei) ietver sevī arī romiešu ciparus, kas veido gadskaitli 1743, kad rātsnams tika pabeigts (JVMM krājums).

Krievijas impērijas laikā rāti joprojām veidoja 12 cilvēki, kurus tagad apstiprināja guberņas valde: divi birģermeistari (no tirgotāju un namnieku kārtām), no kuriem viens uz gadu paliek par prezidējošo, bet tad mainās vietām ar otru; divi fogti un astoņi rātskungi. Tirgotājus un amatniekus pārstāvēja *vecāko sols*; to vecākie pārstāvji jeb eltermaņi bija pirmie kandidāti rātskungu vakanču ieņemšanā.

Maģistrāta galvenā funkcija bija tiesas spriešana: izmeklēšana starp pilsētas zemāko kārtu pārstāvjiem, cunfšu un tirdzniecības lietu izskatīšana, robežu nospraušana, testamentu izpilde, mantu aizgādība un personu aizbildniecība. Tāpat bija jāpilda policijas funkcijas, jo hercoga (vēlāk gubernatora) ieceltie pilskungi ar to nodarbojās tikai laukos, bet pilsētās pie valdības ieceltā policejmeistara bija obligāti jābūt arī piesēdētājam no rātskungiem.

Vairākas mūsdienās pašsaprotamas lietas kādreiz neatradās maģistrāta pārziņā: skolas, slimnīcas un trūcīgo iestādes uzturēja valsts, baznīca vai privātās institūcijas; namīpašnieki paši brūģēja, tīrīja un apgaismoja ielas, bet par ugunsdzēsēju komandu labprātīgi maksāja "pēc senām paražām" tik, cik uzskatīja par nepieciešamu. Šie pienākumi Jelgavas maģistrātam tika uzdoti līdz ar 1870. gada pilsētu nolikuma ieviešanu.

Pašvaldības ienākumi nebija lieli: nodokļi par pilsoņu statusa piešķiršanu, dzirnavu iznomāšana, ieņēmumi no pilsētas Miezītes muižas, Lielupes plostas tilta muiža u.c. Muižnieki un t.s. *literāti* (personas ar augstāko izglītību – skolotāji, ierēdņi, ārsti, mācītāji u.c.) nodokļus nemaksāja, savukārt galvasnaudu no iedzīvotājiem rāte pārskaitīja kronim – un, ja to neizdevās pilnā mērā savākt, rātei pašai bija jāsamaksā starpība.

Pilsētas dome atšķirībā no rātes bija vairāk pakļauta valdības kontrolei, kaut vai tāpēc, ka gubernatora vadībā darbojās īpaša vietēja pašvaldības pārraudzības iestāde – gubernas pilsētu lietu pārvalde (*губернское по городским делам присутствие*). Tā lēma par pilsētu pārvalžu lēmumu atbilstību likumdošanai un lietderību, izskatīja dažādas sūdzības par pilsētas administrāciju un risināja konfliktus starp pilsētām un gubernas valdi.

Jelgavas rātes likvidācija 1889. gadā būtiski neietekmēja tās locekļus – viņi tika ievēlēti jaunajā pilsētas domē. Un, lai gan turīgākie vācu tirgotāji un amatnieki joprojām veidoja *pilsētas tēvu* vairākumu, viņu statuss bija mainījies: senā viduslaiku tradīcija bija beigusies. Gubernatora uzraudzībā pārnākušās ģildes un cunftes nu bija ne vairāk kā privātuzņēmumi, latviešu un krievu iedzīvotāji mēģināja spēlēt arvien lielāku lomu pilsētas pārvaldē. Senā iedzīvotāju kārtu sistēma sāka brukt.

Vēlēšanas

Vācu elite pretojās 1870. g. pilsētu nolikuma ieviešanai Baltijā, jo saskatīja tajā apdraudējumu savai senajai privilēģijai – pilsētas pašvaldībai. Arī konservatīvais Krievijas iekšlietu ministrs **Aleksandrs Timaševs** nesteidzās ar likuma ieviešanu. Rīgas, Jelgavas un Tallinas birģermeistari atteicās pieņemt valdības komisijas izstrādāto projektu. Un tomēr pēc izskatīšanas Krievijas Valsts padomē 1877. g. 26. martā jaunais pilsētu nolikums tika piemērots arī Kurzemes, Vidzemes un Igaunijas pilsētām.

Bija jāsāk gatavošanās pilsētas domes vēlēšanām. Vēlētājam bija jābūt Krievijas pavalstniekam, ne jaunākam par 25 gadiem, un nodokļu maksātājam bez parādiem. Par vēlētāju varēja kļūt ne katrs nodokļu maksātājs, bet tikai tāds, kurš maksāja nekustamā īpašuma vai saimnieciskās darbības nodokļus. Respektīvi, no vēlētājiem tika izslēgti netiešo nodokļu maksātāji: strādnieki, kalpotāji un brīvo profesiju pārstāvji bez nekustamā īpašuma, miertiesneši, ratu un mājdzīvnieku īpašnieki u.c. Toties Baltijā pie balsošanas tika arī *literāti* – pat bez nekustamā īpašuma, ja vien bija nodzīvojuši pilsētā vismaz divus gadus un samaksājuši nodokli (1889. gadā balsošanas tiesības viņiem gan atņēma).

Pēc maksājamo nodokļu lieluma vēlētāji tika iedalīti 3 kārtās jeb kūrijās, katra no tām (neatkarīgi no vēlētāju skaita) ievēlēja 1/3 domnieku. Sievietes vai vēlētāji līdz 25 gadiem (ja viņi atbilda cenzam) varēja darboties ar starpnieku palīdzību. Biedrības, sabiedrības un iestādes delegēja savus pilnvarotos. Interesanti, ka guberņas un pilsētas domes amatpersonām (izņemot pilsētas galvu) un policistiem balsstiesību nebija.

Protams, vēlēšanu process atšķīrās no mūsdienām: nebija ierasto balsošanas kabīņu un lapu ar kandidātu sarakstu. Tā vietā par katru kandidātu balsoja atsevišķi ar lodēm, kuras lika kādā no balsošanas urnas nodalījumiem: baltajā (par) vai melnajā (pret). Šādi varēja nobalsot pat analfabēti. Atņemot melnā nodalījuma balsu skaitu no baltā, sarēķināja kopējo balsu skaitu.

1870. g. Pilsētu nolikuma 2. nodaļa "Par pilsētas sabiedriskās pārvaldes iestādēm".

31. Vēlēšanas notiek ar slēgtu balsošanu, balotējot ar lodēm.

35. Pilsētas domē var tikt ievēlēts ikviens, kam ir tiesības balsot (17. panta 1.-3. punkts, 18., 19., 22. pants), tostarp arī personas, kuras šīs tiesības ir saņēmušas ar pilnvaru (20. un 21. pants). Domnieku skaits no nekristiešiem nedrīkst pārsniegt vienu trešdaļu no kopējā domnieku skaita.

36. Katrai vēlētāju kārtai ir dotas tiesības ievēlēt domnieku gan no savām rindām, gan no citu kārtu vēlētājiem (24. pants).

37. Pie vēlēšanām tiek laists ikviens, kuram saskaņā ar likumu ir tiesības tikt ievēlētam domē (35., 36. pants), ja viņš to vēlas vai ir kāda no vēlētājiem ierosināts.

38. Par domē ievēlētiem tiek atzīti tie, kuri saņēmuši visvairāk balsu (24. pants) un pie tam vairāk nekā pusi no visām pieejamo vēlētāju balsīm. Ja šādi ievēlēto domnieku skaits ir mazāks par ievēlamo skaitu, tad, lai izvēlētos trūkstošos, tiek sastādīts kandidātu saraksts no personām, kuras saņēmušas visvairāk balsu pēc ievēlētiem, ne vairāk kā divreiz lielāks par vēl ievēlamo domnieku skaitu, un pēc tam tiek veikta jauna tikai norādīto personu balotēšana, pēc kuras par ievēlētiem tiek uzskatīti tie, kuri saņēmuši lielāko balsu skaitu, pat ja tas nesasniedz pusi no visām nodotajām balsīm.

Ievēlētie domnieki (*гласные городской думы*) savukārt ievēlēja izpildorgānu jeb pilsētas valdi (locekļu skaitu izvēlējās pati dome, bet ne mazāk par diviem) un tās priekšsēdētāju – pilsētas galvu (*городской голова, Stadthaupt*), kurš atskaitījās gubernatoram.

Pirmās Jelgavas domes vēlēšanas notika 1877. g. novembrī un decembrī trijās kārtās. Jelgavā tajās piedalījās vien 1292 vēlētāji (tolaik pilsētā jau bija vairāk kā 28 tūkst. iedzīvotāju). Tika ievēlēti 66 domnieki bez jebkādam sensācijām: tie bija gan līdzšinējie rātskungi un eltermaņi, gan lielākie tirgotāji un rūpnieki, gan muižnieki. Piemēram, 1. kūrījā visvairāk balsu (61) saņēma rātes sekretārs **Teodors fon Engelmanns**; 2. kūrījā – pilsētas ģimnāzijas virsskolotājs **Karls Dannenberg**s, eltermanis **Millers** un galma virstiesas advokāts **Neimanis** (katram pa 155).

“Latviešu Avīzes”, Nr. 45, 1877. g. 9. (21.) novembrī:

Mūsu pilsētām, kā lasītāji to jau zin, ir pēc jauniem likumiem jauna dzīve gaidāma... Jelgavniekiem tā viena šķira meklētāju jau šī nedēļā (15. un 16. novembrī) spers to pirmo un īsti svarīgo soli uz to jaunu būšanu, proti, tie cels to noteiktu skaitu pilsētas runas vīru jeb dumas locekļu. Šīs runas vīru pulks būs no liela svara pie visas pilsētas valdīšanas; viņu rokās stāvēs tā valdības galvu iecelšana; viņi būs tie, kas visu citu vārdā spriedīs un dalību ņems pie pilsētas valdīšanas vešanas, pie ieņemšanām un izdošanām un tām simtējādām darīšanām. Kādus vīrus katrs pilsēts būs sev runas vīros cēlis, to ikviens pilsētnieks dabūs pēc pats manīt vai ar prieku vai ar nožēlošanu. Tāpēc tad liekam pie sirds visiem balsotājiem, lai atdara acis un izvēlās sev tos īsti derīgos vīrus, kam var visu to lietu uzticēt, kam būtu gaišs prāts, taisna, silta sirds un jautra acs, kas grib un var apsvērt sava pilsēta trūkumus un labumus. Atrast tādus atradīs, kad meklēs pa visām tām šķirām gan iz studierētiem, gan nestudierētiem, iz namu īpašniekiem, iz kaufmaņiem, iz amatniekiem. Un tas arī būs pareizi, ka runas vīros atradīsies ļaudis iz dažādām dzīves kārtām, tā visu šķiru vajadzības un balsi nāks dzirdami un varēs tikt ievēroti...

1892. g. imperators **Aleksandrs III** izdeva jaunu, konservatīvāku pilsētu likumu. Pilsētas galvas, viņu vietnieki un valdes locekļi tika ieskaitīti valsts civildienestā un to pilnvaras ierobežotas. Jaunais mantas cenzs samazināja vēlētāju skaitu: tiesības Sanktpēterburgā un Maskavā palika tikai tiem, kuru nekustamais īpašums bija ne mazāks par 3000 rubļu; pilsētās ar iedzīvotāju skaitu virs 100 tūkst. – 1500 rubļu; guberņu, apriņķu un lielākajās pagastu pilsētās (arī Jelgavā) – 1000 rubļu; pārējās pilsētās – 300 rubļu. Ebrejiem vēlēšanu tiesības lielpilsētās tika atņemtas pavisam. Tika likvidētas arī vēlētāju kūrijas. Guberņas administrācija pastiprināja kontroli par pilsētu saimniecisko darbību. Vācu valoda lietvedībā tika aizliegta jau 1889. gadā.

Ar šo jauno likumu Jelgavas domes vēlētāju skaits saruka līdz apmēram 300 turīgākajiem pilsoņiem. Bez šaubām, ka par visu pilsētas iedzīvotāju interešu pārstāvjiem viņus nekādi nevarēja nosaukt.

Nedaudz statistikas.

1881. gadā Jelgavā dzīvoja **28 531** iedzīvotājs, no tiem **14 686** bija jaunāki par 25 gadiem, **5 408** – brīvo profesiju pārstāvji, **81** ierēdnis un policists, bet **6295** bija Mozus ticīgie (ebreji).

Rātskungi un domnieki

Pēdējā Jelgavas rāte 1889. g. 30. novembrī (12. decembrī pēc jaunā stila). Tās sastāvā bija tikai trīs pārvācojušies latvieši: rātes saimniecības pārzinis namīpašnieks **Mārtiņš Vigrabs**, tirgotājs **Teodors Valters** (gleznotāja J. Valtera tēvs) un 2. ģildes tirgotājs **Johans Valdemārs** (Kr. Valdemāra brālēns) (E. Schmidt, F. Woischwill. Mitau und Umgegend mit den kurischen Herzogsschlössern in Wort und Bild: mit den kurischen Herzogsschlössern in Wort und Bild. Riga: Plates, 1913).

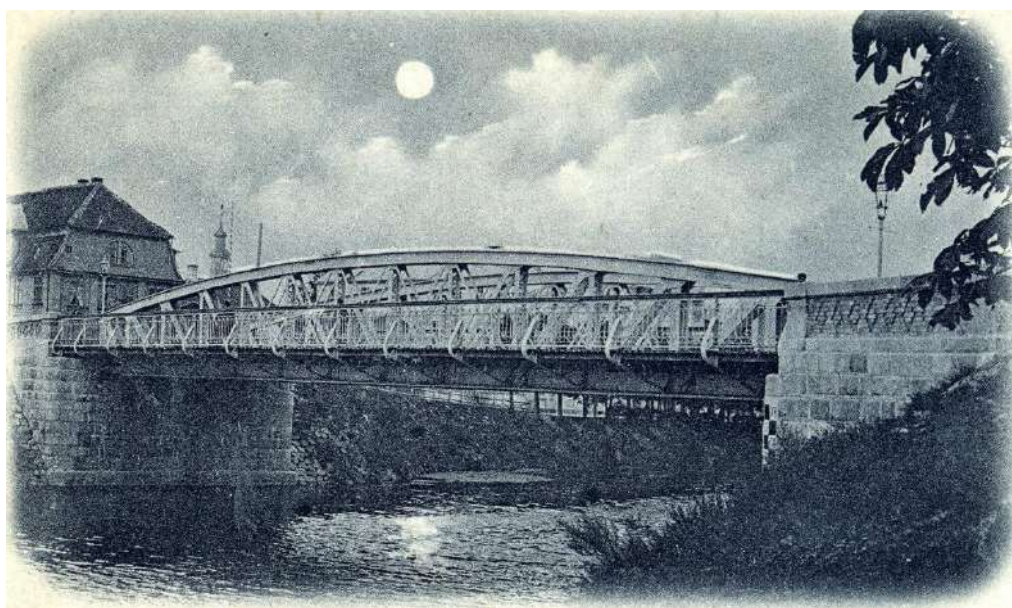
Kopš viduslaiku rātes laikiem neviens no domniekiem par savu darbu nesaņēma atlīdzību – viņu ievēlēšana bija pilsētnieku cieņas un autoritātes apliecinājums. Pašvaldības darbinieki bija pilsētas elite.

Rātskunga amats bija uz mūžu, par to nemaksāja un no tā nedrīkstēja atteikties, tikai atsevišķos gadījumos no tā varēja atbrīvot pēc tiesas sprieduma. Protams, tas traucēja rātskungu privāto biznesu. Pat mēģinājumi aizbildināties ar slimību ne vienmēr līdzēja: 19. gs. sākumā tirgotājs **Karls Vilhelms Feierabends** pusotru gadu vilcinājās stāties eltermaņa amatā, uz ko rāte deva viņam termiņu *veselības uzlabošanai*; vēlāk noskaidrojās, ka Feierabends tikai simulēja slimību, un guberņas valde iecēla viņu pret paša gribu par eltermani un rātskungu.

Jauno domnieku stāvoklis bija daudz vieglāks – galu galā, viņu pilnvaras ilga tikai trīs gadus, līdz nākamajām vēlēšanām. Pēc 1892. gada nolikuma pilsētas valdes locekļi jau saņēma atalgojumu, jo skaitījās valsts dienestā.

Atšķirībā no Kurzemes guberņas valdes, kur lielākā daļa zemāko ierēdņu bija latvieši, Jelgavas pilsētas dome un valde palika izteikti vāciskas. Vēl 1908. gadā 78% domnieku bija vācieši un tikai 20% latvieši.

1878. gadā par pirmo ievēlēto pilsētas galvu kļuva muižnieks barons **Pauls fon Hāns** (*Adam Johann Leon Paul von Hahn, Павел Павлович фон Ган*, 1828–1901). Jelgavas domes mēģinājumi rīkoties patstāvīgi izraisīja konfliktus ar guberņas valdi. Piemēram, 1887. gadā apstiprinātais dzelzs tilta pār Driksu projekts netika saskaņots ar gubernatoru, tāpēc pilsēta nesaņēma no valsts tai pienākušos 20% līdzfinansējumu par 70,5 tūkst. rubļu dārgo celtniecību.

Dzelzs tilts pār Driksu (pabeigts 1890. gadā) (JVMM krājums)

1890. gadā par pilsētas galvu kļuva Jelgavas pēdējais birģermeistars **Teodors fon Engelmans** (*Peter Christoph Theodor von Engelmann, Фёдор Вильгельмович фон Энгельман*, 1837–1916), kurš par rātes sekretāru kalpoja kopš 1862. g. Engelmans nostrādāja trīs termiņus un uzdienējās līdz īstenā valsts padomnieka pakāpei (Rangu tabulas IV klase), tika apbalvots ar vairākiem ordeņiem un iekļauts dzimtmuižnieku kārtā. Engelmana laikā Jelgavā tika pabeigts dzelzs tilts pār Driksu (1890), uzceltas armijas kazarmas un pilsētas lopkautuve.

1904. gadā par jauno pilsētas galvu kļuva zvērināts advokāts **Gustavs Šmits** (*Karl Ewald Gustav Schmidt, Густав Иоганнович Шмидт*, 1857–1936), kurš pirms tam (1886–1889) jau kalpoja par Jēkabpils pilsētas galvu, bet kopš 1889. g. dzīvoja Jelgavā un

strādāja par Kurzemes hipotēku bankas priekšsēdētāja vietnieku. Šmita laikā Jelgava pārvarēja pasaules finanšu krīzes sekas, iedzīvotāju skaits palielinājās, apbūvē parādījās jūgendstila ēkas. Uzplaukumu pārtrauca Pirmais pasaules karš, vācu okupācijas vara atstādināja Šmitu no amata.

Aleksandra Strekāvina (1889–1971) atmiņas:

Visās pilsētas iestādēs vācu darbinieki skatījās uz iestāžu apmeklētājiem kā uz saviem padotiem, kļiedza uz tiem, novilcināja viņu lietas, bet baronu vai grāfu priekšā locīja muguras jo dziļāk. Vēlāk, kad parādījās Jelgavā divriteņi, tādus pilsētas ierēdņus nosauca par "riteņbraucējiem": tiem "uz augšu esot lika mugura, bet uz leju tie spārdot kājām!"

Neskatoties uz vāciešu tik ienīsto "pārkrievošanu", tomēr pilsētas vadība līdz pat Pirmajam pasaules karam palika vācu rokās: pilsētas galva Šmits, valdes loceklis Danenbergs (zeltkalis-namsaimnieks), Šrempfs (tirgotājs-namsaimnieks), Vitomskis (valdes sekretārs), pilsētas inženiers Kūlbergs, bāriņu tiesas priekšsēdētājs Harfs, pilsētas inženiers Melvils u.c. Arī pilsētas dome bija stipri vāciska un tur iekļuvuši krievi (mācītājs Ružencevs, tirgotājs Artemjevs, tirgotājs Ņesadomovs) un latvieši – advokāts Čakste, tirgotājs Puķīts un citi – pret vācu vairākumu bija bezspēcīgi.

Šmits 1918. gadā atgriezās amatā un bija starp tiem, kas proklamēja Kurzemes hercogistes atjaunošanu un mēģināja to pievienot Vācijas impērijai. Taču nākamajā gadā viņš aizbrauca no Latvijas un līdz mūža beigām strādāja par advokātu Berlīnē.

Pēc visiem juku laikiem par pirmo Jelgavas (pagaidu) pilsētas galvu neatkarīgajā Latvijā 1919. g. 14. novembrī kļuva vēlākais Latvijas Republikas Ministru prezidents **Pēteris Juraševskis** (1872–1945). 1920. g. februārī pirmajās pēckara vēlēšanās viņu nomainīja **Fridrihs Vesmanis** (1875–1942) no Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas.

Sākās jauns periods Jelgavas pašvaldības vēsturē.

Izstādes autors ir vēsturnieks, pētnieks Edgars Umbraško.